

УДК 351:316.774]:378.091.8

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-3401.2024.1.25>

П. Р. Фармхаус

аспірант кафедри публічного адміністрування
Міжрегіональної Академії управління персоналом
ORCID ID: 0009-0001-7718-3314

ДЕРЖАВНА ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ВЗАЄМОДІЮ ЗІ СТУДЕНТСЬКИМ СЕРЕДОВИЩЕМ: АНАЛІЗ РЕАЛІЗАЦІЇ

Стаття аналізує студентське середовище як об'єкт державної інформаційної політики. Зосереджується увага на взаємодії та комунікації органів державної влади зі студентством, а також різних аспектах державної політики, яка формує умови для освітнього процесу, включаючи фінансування навчання, підтримку наукових досліджень та міжнародної мобільності студентів. Важливо, що розглядаються шляхи, якими ці заходи впливають на соціалізацію, професійний розвиток та лідерські якості молоді, а також рівень взаємодії між різними органами. Аналізується, як українські практики порівнюються з європейськими та американськими моделями, демонструючи зусилля України інтегруватися в глобальний освітній простір. Далі, стаття висвітлює виклики, з якими стикається Україна, зокрема низьку залученість студентів у процеси прийняття рішень, що впливають на їх освіту та повсякденне життя. Обговорюється вплив законодавчих та інституційних бар'єрів, які ускладнюють самоврядування та ініціативність студентів. Стаття надає перспективи та рекомендації щодо поліпшення взаємодії між державою та студентськими спільнотами через реформування освітньої політики, враховуючи сучасні тенденції та потреби студентів. Таким чином, стаття робить внесок у розуміння того, як державні установи можуть оптимізувати свої стратегії та концепції для забезпечення більш ефективної реалізації державної інформаційної політики, сприяючи при цьому розвитку взаємовигідних відносин зі студентським середовищем, що сприятиме підвищенню загальної якості вищої освіти в країні. Автором розроблена та запропонована актуальна структура комунікаційної взаємодії органів державної влади зі студентством і навпаки, що допоможе зміцнити взаєморозуміння та підвищити ефективність освітньої політики. Цей новий підхід до комунікації обумовлений необхідністю адаптувати державну політику до змінюваних умов сучасного інформаційного суспільства, де студентська молодь відіграє ключову роль як активний учасник соціальних і культурних процесів. Пропоновані зміни мають на меті не лише збільшення участі студентів у управлінні освітою, але й формування їхньої відповідальності за якість навчального процесу та розвиток інноваційних ініціатив.

Ключові слова: державна інформаційна політика, студентське середовище, взаємодія, комунікація, студентство.

Постановка проблеми. Проблема ефективності взаємодії та комунікації держави зі студентським середовищем залишається важливою та невирішеною в умовах сучасного етапу розвитку освітньої системи України. Основний фокус дослідження спрямовано на аналіз державних політик, які мають забезпечити доступ до вищої освіти, активну участь студентів у прийнятті рішень, їх професійну підготовку, та розвиток лідерських якостей. Проте, існуючі підходи часто є неефективними, що призводить до недовіри студентів до державних інституцій і низької активності у студентському самовря-

дуванні. Це викликано неефективною інформаційною політикою та комунікацією з боку держави, слабким охопленням студентської аудиторії та недостатньою нормативно-правовою базою, що робить діалог зі студентством більше формальністю, ніж реальною взаємодією. Велика чисельність студентської спільноти та її автономність вимагають розробки більш ефективних методів взаємодії, що сприятиме підвищенню якості комунікації та взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання сфери вищої освіти в Україні а також студентське самоврядування розглядали такі

дослідники як Л. Гриневич, О. Семенов, С. Квіт. Водночас В. Ковальчук, М. Швець розглядали питання державної інформаційної політики та її вплив на суспільство.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є огляд взаємодії студентства та органів державної влади, ідентифікація існуючих проблем та перспектив, та розробка нових підходів у комунікації державних установ та студентського середовища.

Виклад основного матеріалу. Термін «студентське середовище» включає сукупність соціальних, академічних та культурних взаємодій, які формують досвід студентів у закладах вищої освіти. Термін охоплює не тільки академічний аспект, а й соціалізацію, професійне зростання та розвиток лідерських якостей серед студентів [1].

Держава відіграє ключову роль у формуванні політики та регулюванні освітнього процесу, що безпосередньо впливає на студентське середовище. Це включає в себе розробку стандартів освіти, фінансування закладів освіти, а також підтримку наукових досліджень, студентської мобільності та інших аспектів студентського життя [2]. Варто підкреслити, що студентська аудиторія є вкрай специфічною з точки зору психологічних та соціальних аспектів взаємодії з державою та державними органами. Сучасні дослідження підкреслюють важливість врахування різних соціальних, ментальних та психологічних аспектів у взаємодії зі студентами, тож, вкрай важливим є професійний підхід до мотивації, включення та залученості студентського середовища у процеси прийняття рішень на різних рівнях, оскільки вони сприяють академічному успіху та особистісному розвитку студентів [3].

Варто проаналізувати основні обов'язки студентського середовища та держави по відношенню один до одного.

Серед державних обов'язків можна виділити: забезпечення доступної вищої освіти для всіх громадян України, Захист прав та інтересів студентів, Розвиток студентського самоврядування, Створення сприятливих умов для наукової діяльності, Підтримка молодіжних ініціатив та проектів, Створення програм соціально-економічної підтримки студентів, Підтримка міжнародних обмінів та мобільності студентів, Розвиток інфраструктури студентського житла, Підтримка культурного та соціального життя студентської спільноти, Розвиток інноваційних та підприємницьких ініціатив серед студентів

[4]. Серед державних політик по відношенню до студентства також слід виділити: Стипендіальну підтримку, програми підтримки молодих вчених та дослідників, підтримку міжнародних обмінів та мобільності студентів, розвиток студентського самоврядування, програми культурно-освітнього розвитку, підтримку стартапів та інноваційних проектів.

Серед студентських обов'язків варто виділити: активну участь у навчальному процесі та самоосвіту, збереження та використання освітніх ресурсів з повагою до навколишнього середовища, дотримання академічної доброчесності та запобігання плагіату, дотримання етичних та моральних норм в поведінці та взаємовідносинах та інших правил передбачених законодавством та внутрішніми правилами закладів освіти [5].

Можна побачити, що обов'язків держави перед студентами суттєво більше, це означає, що відповідальність за побудову якісної інформаційної політики спрямованої на ефективну взаємодію зі студентським середовищем в більшій мірі покладається на державу.

Розглянемо методи, види комунікації та взаємодії між державними структурами та студентським середовищем, передбачені діючим законодавством України.

1. Інформування і спілкування: державні структури, такі як міністерства та інші відомства, повинні забезпечувати ефективно інформування студентства про свої дії, політики, програми та можливості. Це може регулюватися законами про доступ до інформації, положеннями про звітність та іншими нормативними актами, які визначають процедури розповсюдження інформації. Інформування студентства може відбуватися різними методами, які включають, але не обмежуються: офіційними веб-сайтами державних установ, електронними розсилками та листівками, соціальними медіа, організаціями заходів і презентацій, публікаціями в засобах масової інформації.

2. Партнерство і співпраця: Для успішної взаємодії важливо створювати партнерські стосунки між державними органами та студентськими організаціями. Такі стосунки можуть бути формалізовані законами про громадські об'єднання, положеннями про партнерство та співпрацю в галузі освіти. Партнерство і співпраця між державними структурами та студентським середовищем можуть здійснюватися за допомогою різних механізмів та інструментів. Основними є:

студентські ради і представницькі органи, круглі столи і робочі групи, проекти та програми співпраці, консультації ті діалоги, участь у рішеннях, громадські дорадчі органи, меморандуми та угоди.

3. Посилення представництва студентства: Для забезпечення ефективної комунікації та взаємодії важливо, щоб студентські організації були представлені в органах державного управління та приймали участь у прийнятті рішень, які стосуються студентства. Це регулюється законами про участь громадян у прийнятті рішень та іншими нормативними актами: Студентські представники в органах управління, участь у робочих групах та комісіях, звернення до державних органів з петиціями та заявами, участь у громадських радах та комітетах.

4. Забезпечення доступу до ресурсів: державні структури повинні забезпечувати студентам доступ до різноманітних ресурсів, таких як навчальні матеріали, фінансова підтримка, медична допомога та інші послуги, які сприяють їхньому навчанню та розвитку. Здебільшого це регулюється законами про соціальний захист, нормами про фінансову підтримку освіти та іншими нормативними актами. До цього пункту можуть належати: системи стипендій і фінансової підтримки, доступ до освітніх ресурсів, культурні та розважальні заходи, психологічна та медична підтримка, мережі кар'єрного розвитку.

5. Врахування потреб студентства: державні структури повинні активно враховувати потреби та інтереси студентства при формуванні своїх політик та програм. Це може включати проведення досліджень, опитувань та консультацій з представниками студентської спільноти. Це регульовано законами про права студентів, положеннями про соціальну відповідальність державних структур та іншими нормативними актами і в конкретизованому вигляді наступні: анкетування та опитування, створення робочих груп та комітетів, консультації та зустрічі зі студентами, постійний моніторинг та оновлення програм, участь студентів у прийнятті рішень.

Логічним є порівняння деяких аспектів українського та європейського досвіду взаємодії держави зі студентським середовищем. Наприклад, у Німеччині студентське самоврядування є інтегральною частиною освітньої політики, де студенти активно беруть участь в управлінських та академічних комітетах університетів [6]. Це забезпечує не тільки високий рівень задоволення освітніми послугами, але й сприяє розвитку

відповідального ставлення до навчального процесу серед студентів. Так, можна констатувати, в порівнянні з Німеччиною українська практика достатньо інтегрована та адаптована до однієї з провідних країн Європейського Союзу. Шведська модель освіти відома своєю відкритістю та інклюзивністю, де студенти мають можливість впливати на різні аспекти своєї освіти, від курсів до управління університетами. Однак, це також призводить до певних викликів, зокрема, складнощів у координації між студентськими органами та адміністрацією [7]. Порівнюючи зі Шведською інклюзивною моделлю можна констатувати, що українська модель ще не достатньо сформована для конкуренції зі Шведською. Можна розглянути досвід США, де традиційно окрім класичних студентських організацій діють так звані братства та сестринства, маючи власну інфраструктуру, великий культурний та традиційний спадок минулих поколінь та специфічну систему взаємодії. Варто відзначити, що не дивлячись на абсолютну несхожість американської та українських моделей, поява нових приватних закладів вищої освіти таких як American University Kyiv [8], підсилюють український потенціал у наближенні до країни кращих університетів світу.

Слід підкреслити, що курс України в Європейський Союз та відповідні реформи у сфері освіти суттєво поліпшили рівень самоорганізації студентів, відповідно підвищивши рівень реалізації державної інформаційної політики, децентралізація та створення молодіжних консультативних органів при різних державних та місцевих органах очевидно позитивно вплинули та розвиток взаємодії студентського середовища з державою. Прикладом цього можна назвати створену в 2023 році Київську міську молодіжну раду при київській міській ради [9], де кількість студентських представників суттєво перебільшує інші категорії молоді, подібні молодіжні органи при різних міністерствах, наприклад Міністерстві Закордонних Справ куди входять студентські лідери [10], достатні студентські квоти до складу Вчених Рад закладів освіти [11], сталий вплив національного студентського об'єднання Українська Студентська Ліга на законотворчу діяльність у сфері освіти [12], та інтеграцію студентського середовища в безліч інших місцевих, регіональних та національних державних та не державних суб'єктів.

Разом з тим, слід констатувати, що не дивлячись на позитивні тенденції в цій сфері,

Україна суттєво відстає від західних партнерів. Серед ключових проблематик на думку автора є вкрай низька залученість студентства у будь-які види взаємодії з третіми особами, тобто всіма, що не стосуються їх навчального процесу напряму. Проаналізувавши інформаційні канали та ресурси в соціальних мережах органів студентського самоврядування по відношенню до кількості студентів, можна зробити висновок, що кількість зацікавлених студентів у так званому «активному студентському житті» не перевищує 20% по країні. Проаналізувавши кількість членів та/або активних діячів в органах студентського самоврядування серед здобувачів денної форми навчання цифра не перебільшить 3% по країні. Проаналізувавши кількість студентів в повній мірі розуміючих свої права, можливості, котрі передбачені закладами вищої освіти та органами студентських самоврядувань не перевищує 15% по країні. З цього випливає розуміння ключової проблеми а саме: з юридичної та публічної точки зору студентське середовище представлене в багатьох органах та має взаємодію з органами державної влади, а фактично ці представництва та взаємодія відбуваються з мізерним числом активних студентів, котрі абсолютно не відображають думки студентського середовища як такого і ланцюг ефективної взаємодії держава-студент відсутній як такий.

Проблема неефективної взаємодії зумовлена декількома факторами, котрі зустрічаються достатньо часто. По-перше недосконалість діючого законодавства, закон України про вищу освіту вкрай загально та поверхнево регулює органи студентського самоврядування, прикладом чого може слугувати відсутність можливості проведення виборів до органів студентського самоврядування онлайн, що під час корона вірусу в 2020-2021 роках ледь не паралізувало всю студентську діяльність Країни. По-друге вплив адміністрацій закладів освіти на діяльність студентських органів із перетворенням їх в підконтрольні, особливо це стосується фінансування, через відсутність котрого органи студентського самоврядування не здатні реалізувати якісні проекти та ініціативи, через що втрачається інтерес у звичайних студентів до залученості в ОСС. По-третє відсутність сталого розвитку та традицій студентського життя в університетах, таке явище як «студентське самоврядування» в Україні відносно нове і не мало достатньо часу на формування внутріш-

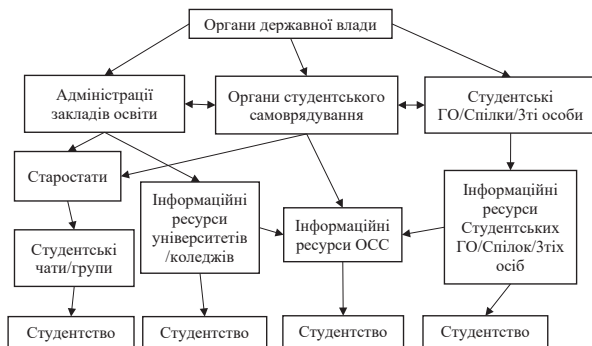
ньо-студентських традицій як в західних країнах, де соціально-культурний напрям студентського життя формувався десятками а іноді сотнями років. Так, обираючись на посаду голови органу студентського самоврядування терміном на 1 рік, здебільшого новий лідер не має ніяких інструкцій та алгоритмів дій окрім закону про вищу освіту та внутрішнього положення і поки лідер сформує команду, пропрацює над помилками та отримає необхідні навички в особливості ті, котрі дозволяють вести ефективну взаємодію з державними органами не порушуючи правило аполітичності – рік каденції вже добігає кінця і все починається спочатку без сталого розвитку.

Враховуючи вищенаведене можна ідентифікувати основні виклики у взаємодії зі студентським середовищем – нестача ресурсів, обмежена участь студентів у прийнятті рішень, рівень якості освіти, перехід студентів в онлайн формат навчання, недостатня законодавча база, відсутність спадковості та сталого розвитку ОСС, низький рівень довіри до органів державної влади. В 2022 році кабінетом міністрів України було ухвалено стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки [13], в ній частково закладені завдання по вирішенню описаних викликів, але в рамках взаємодії зі студентством залишається низка напрямків на котрі варто звернути увагу, а саме: формування програми наставництва, впровадження механізмів представництва та зворотнього зв'язку, а також покращення законодавства регулюючого діяльність органів студентського самоврядування.

Повертаючись до питання взаємодії та комунікації, на думку автора найбільш оптимальна комунікаційна модель держава-студент, студент-держава в наявних обставинах може виглядати наступним чином:

Органи державної влади методами описаними вище доносять інформацію та взаємодіють зі студентським середовищем одразу декількома суб'єктами, а саме: адміністраціями університетів, органами студентського самоврядування, студентськими громадським організаціям та спілкам, варто підкреслити, що відповідно до діючого законодавства та принципом невтручання адміністрацій в діяльність ОСС, написані вище суб'єкти можуть взаємодіяти між собою та передавати інформацію один одному, а можуть ігнорувати або не ефективно взаємодіяти з іншими, також три суб'єкта мають свої різні студентські аудиторії. Адміністрації та ОСС

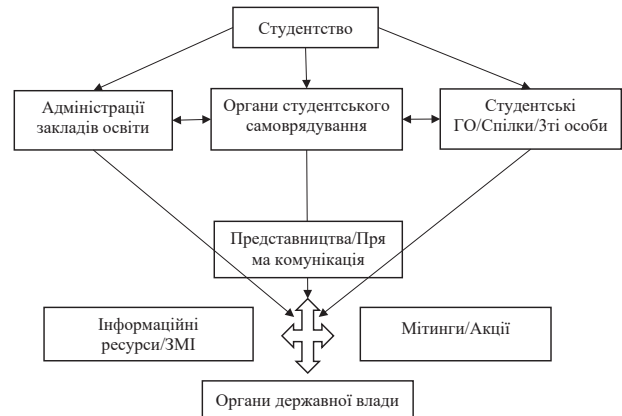
залежно від внутрішніх положень передають інформацію до старостатів, котрі в свою чергу розповсюджують інформацію по студентським групам, чатам. Це один з найбільш ефективних методів розповсюдження інформації. Також адміністрації, ОСС та студентські ГО, спілки можуть розповсюджувати отриману інформацію через свої інформаційні ресурси та соціальні мережі, тут також варто зазначити, що три типи ресурсів є незалежними один від одного а також мають різну студентську аудиторію, тому взаємодія може відбуватися з власниками інформаційних ресурсів окремо. Такий тип структури взаємодії органів державної влади зі студентством зображено нижче схемою.

Структура комунікаційної взаємодії органів державної влади зі студентством

Студентство в свою чергу може взаємодіяти з органами державної влади через адміністрації університетів, органи студентського самоврядування, студентські громадські організації, спілки. Тут слід також підкреслити, що три суб'єкта можуть взаємодіяти між собою у комунікації з державою як разом так і окремо, зазвичай така комунікація відбувається через представництва, робочі групи, тощо. Методи взаємодії також можуть відрізнятися і мати різний характер, починаючи від представництва та прямої комунікації і закінчуючи інформаційними ресурсами та мирними акціями, тощо. Ілюстрація такої взаємодії відображена на схемі.

Висновки. У ході дослідження державної інформаційної політики в напрямку реалізації взаємодії зі студентським середовищем в Україні, було виявлено ряд важливих аспектів та ідентифіковано ключові виклики, особливості та методи взаємодії. Держава використовує різноманітні ініціативи для підтримки та розвитку студентської молоді, що включають стипендіальні програми, студентське самоврядування та залучення до управлінських процесів. Залу-

Структура комунікаційної взаємодії студентства з органами державної влади

чення студентів до процесів прийняття рішень на університетському рівні сприяє не тільки розвитку їхніх лідерських та управлінських навичок, але й забезпечує більшу відповідальність і прозорість в освітніх інституціях. Однак, існують виклики, які потребують додаткових зусиль і ресурсів, зокрема, необхідність підвищення якості освіти та розширення можливостей для студентів. На основі міжнародного досвіду, Україна має значний потенціал для впровадження практик, які дозволять підвищити ефективність комунікації держави зі студентським середовищем. Рекомендується зосередити зусилля на створенні умов для прозорої участі студентів у управлінні освітніми процесами, впровадженні інноваційних освітніх технологій, та забезпеченні неперервного зворотного зв'язку від студентської спільноти.

Список використаної літератури:

1. Tinto V. Classrooms as communities: Exploring the educational character of student persistence // Journal of Higher Education. 1997.
2. Johnstone D. B., Marcucci P. N. Financing higher education worldwide: Who pays? Who should pay? Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2010.
3. Kuh G. D. What student affairs professionals need to know about student engagement // Journal of College Student Development. 2009.
4. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/index> (дата звернення: 05.02.2024).
5. Верховна Рада України. Закон України "Про вищу освіту". URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 05.02.2024).
6. European Higher Education Area. The European Higher Education Area in 2020: Bologna Process

- Implementation Report. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/c90aaf32-4fce-11eb-b59f-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-183354043> (дата звернення: 05.02.2024).
7. Swedish Higher Education Authority. An Overview of Swedish Higher Education and Research 2022. URL: <https://publikationer.uka.se/site/books/e/10.53340/UKAP-6/> (дата звернення: 06.02.2024).
8. American University Kyiv. About us. URL: <https://auk.edu.ua/en/about-us/> (дата звернення: 06.02.2024).
9. Київська міська рада. Склад молодіжної ради. URL: <https://kmr.gov.ua/uk/deputats-alphabet-molod-rada> (дата звернення: 07.02.2024).
10. Міністерство закордонних справ України. Зустріч міністра Дмитра Кулеби з членами Молодіжної ради при МЗС. URL: <https://mfa.gov.ua/news/ministr-dmitro-kuleba-zustrivsyaz-chlenami-molodizhnoyi-radi-pri-mzs> (дата звернення: 07.02.2024).
11. Верховна Рада України. Закон України "Про освіту". Стаття 36, пункт 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 07.02.2024).
12. Українська студентська ліга. V Конгрес Української Студентської Ліги. URL: <https://www.usl.org.ua/usl-news/v-kongres-ukrayinskoji-studentskoji-ligi> (дата звернення: 07.02.2024).
13. Міністерство освіти і науки України. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki> (дата звернення: 07.02.2024).
-

Farmkhaus P. R. State information policy and its impact on interaction with the student environment: implementation analysis

the article examines the student environment as a focus of state information policy. It emphasizes interactions and communication between government authorities and students, and various aspects of state policy that shape the educational process, including funding, support for research, and international student mobility. It assesses how these measures influence socialization, professional development, and leadership qualities, and compares Ukrainian practices with European and American models to highlight Ukraine's efforts to integrate into the global educational space. The article identifies challenges such as low student engagement in decision-making that affects their education and daily life. It discusses the impact of legislative and institutional barriers that complicate student governance and initiative, and offers perspectives and recommendations for improving interactions through educational policy reform, considering current trends and student needs. The article contributes to understanding how state institutions can optimize their strategies to implement effective state information policy, fostering mutually beneficial relationships with the student environment, thereby enhancing the overall quality of higher education. It proposes a new communication structure between government authorities and students to strengthen mutual understanding and enhance educational policy effectiveness, adapting state policy to the evolving conditions of the modern information society, emphasizing the active role of students in social and cultural processes. The proposed changes aim not only to increase student participation in education management but also to shape their responsibility for the quality of the educational process and the development of innovative initiatives.

Key words: state information policy, student environment, interaction, communication, students.